

Autosnelweg A5

A5

**Yverdon-les-Bains -
Solothurn**

- De Autobahn A5 is een Autobahn in Zwitserland.
- De snelweg vormt een oost-westroute, en in mindere mate een noord-zuidroute in het westen van het land, vanaf Yverdon-les-Bains via Neuchâtel en Biel/Bienne naar Solothurn.
- Het begin- en eindpunt liggen aan de A1.

Routebeschrijving

- Aan de zuidkant van Yverdon-les-Bains takt de A5 bij de échangeur Yverdon af van de A1, de snelweg van Genève en Lausanne naar Bern en Zürich.
- De snelweg loopt dan met 2x2 rijstroken langs de noordkant van het Lac de Neuchâtel, een groot meer.
- De weg loopt door een heuvelachtig gebied, verder naar het westen en noorden liggen de hogere bergen van de Jura.
- Bij Neuchâtel is een aansluiting op de J20 via de échangeur Neuchâtel-Vauseyon, een expressweg naar La-Chaux-de-Fonds in het noordwesten.
- Het gedeelte door Neuchâtel ligt grotendeels onder de grond.
- Daarna volgt een vlakker gedeelte, voordat men de Bielersee bereikt, een wat kleiner meer.
- Na La Neuveville eindigt het snelweggedeelte, en gaat de A5 als hoofdweg verder naar Biel/Bienne, een stadje met 49.000 inwoners.
- Hier begint ook de A6, de snelweg naar Bern en Thun.
- Aan de oostkant van de stad is de verzweigung Bözingenfeld met de A16, de Jurasnelweg naar Porrentruy.
- Bij Grenchen steekt de A5 via een tuibrug de rivier de Aare over, en daarna loopt de snelweg langs Solothurn, een stadje met 15.000 inwoners.
- Vlak daarna eindigt de A5 weer bij de verzweigung Luterbach op de A1, de snelweg van Bern naar Zürich.

Totaal 100 km Lang

✕ N° 1 Échangeur Yverdon	> Genève	5
	> St. Margrethen	

N° 2 Yverdon-Ouest	5
---------------------------	--

Yverdon ± 21.500 inwoners

- Yverdon is een industriestad die vooral bekend is om zijn zwavelhoudende bronnen.
- Al in de Romeinse tijd werd daar gebruik van gemaakt en vanaf 1977 worden de bronnen modern geëxploiteerd in een complex in een mooi oud park.
- In het aardige, deels autovrije, centrum van Yverdon staan een kasteel en stadhuis die beide de moeite waard zijn.
- De kerk uit 1755 heeft een barokke gevel van gele Jurakalk, 's zomers is op werkdagen de toren te bezichtigen.
- Op het plein ervoor staat een sentimenteel monument voor Pestalozzi die hier geboren werd en van 1805 tot 1825 als pedagoog en kinderopvoeder trachtte te werken.
- Het Hotel de Ville, stadhuis, heeft een rococogevel.
- Het kasteel is ouder, oorspronkelijk in 1135 gebouwd door hertog Konrad von Zähringen werd het inde 13de eeuw door Savoye in hun stijl aangepast en van vier ronde hoektorens voorzien.
- In dit kasteel werkte Pestalozzi met zijn bekende instituut.
- Nu is er het Musee du Vieil-Yverdon gehuisvest met een afdeling Natuurhistorie, Volkenkunde (vondsten van de La Tène-cultuur en van de Romeinse tijd) en Geschiedenis.
- De 18de eeuw was de bloeiperiode van het culturele leven in Yverdon, er werd zo genoten van het leven dat de Berner landvoogd in die tijd de verzuchting uitte dat men in Yverdon in 14 dagen net zoveel genoeg beleefde als in Bern het hele jaar.

Meer van Neuchâtel

- Het meer van Neuchâtel (Duits: Neuenburgersee, Frans: Lac de Neuchâtel) heeft een oppervlakte van 217,9 km² en is daarmee het grootste meer dat geheel binnen Zwitserland ligt.
- Het meer ligt in de Zwitserse kantons Neuchâtel, Fribourg, Vaud en Bern.
- De volgende rivieren monden uit in het meer: de Areuse, de Thielle, en het Broyekanaal uit het meer van Murten.
- De afvloeiende rivier (Canal de la Thielle) mondt uit in het meer van Biel.
- Samen met het meer van Murten dient het meer van Neuchâtel als egalisatiebekken voor de Aare die in het meer van Biel uitmondt.
- Wanneer het meer van Biel wordt overvuld, vloeit het water in het Broyekanaal daarom terug.
- Het meer van Neuchâtel is 38,3 km lang en maximaal 8,2 km breed.
- De maximale diepte is 152 m en de inhoud van het meer is 14,0 km³.
- Het afwatergebied rondom het meer bedraagt 2670 km².
- Aan de noordelijke oever ligt de stad Neuchâtel, aan de westelijke kant Yverdon-les-Bains en Grandson.
- Aan de zuidelijke kant ligt het middeleeuws stadje Estavayer-le-Lac.

N° 3 Grandson

5

Grandson ± 2200 inwoners

- In Grandson vond een historische en wrede slag van de Bourgondische Oorlogen plaats tussen de Berners met de andere Eedgenoten en Karel de Stoute.
- In 1476 hadden de Berners het kasteel van Grandson in handen, maar moesten het overgeven aan Karel de Stoute, hertog van Bourgondië, nadat deze hen de oorlog had verklaard en vervolgens uithongerde.
- Met loze beloften lokte hij de uitgehongerde slotbewoners naar buiten en liet vervolgens allen ophangen of verdrinken.
- Getergd door dit optreden zetten de Berners het tegenoffensief in: een aantal dagen later trokken zij met 18.000 man op naar Grandson.
- Karel de stoute, ook uitgerukt, ontmoette hen bij Concise waar ze slaags raakten en de Eedgenoten als overwinnaars uit de strijd kwamen.
- Karel ontkwam naar Lausanne, een groot deel van zijn 30.000 man sterke leger werd echter met gelijke munt betaald door de overwinnaars.
- Het kasteel van Grandson met zijn 5 ronde torens uit de 13de eeuw ligt onbewogen door zoveel wreedheid nog steeds mooi aan het meer.

Het Jura gebergte

- De Jura is een gebergte aan weerszijden van de grens tussen Frankrijk en Zwitserland.
- Het is een oud berggebied, waarvan de toppen zich parallel aan elkaar uitstrekken van noord naar zuid.
- Naar het westen verloopt de Jura terrasvormig, aan de oostzijde daalt het gebergte met een hoge, steile wand af naar de Zwitserse Hoogvlakte.
- In het zuiden zijn de hoogste bergtoppen: Crêt de la Neige (1718 m) in Frankrijk, en de Mont Tendre (1678,8 m) in Zwitserland.
- Naar het noordoosten worden de bergen lager.
- Behalve door bergpassen hebben de lengtedalen verbinding door rotskloven (cluses).

№ 4 Vaumarcus

Kanton Neuchâtel

- Neuchâtel (Duits: Neuenburg) is een kanton in het westen van Zwitserland.
- Het heet officieel République et Canton de Neuchâtel.
- De inwoners van het kanton zijn voor twee derde protestant en verder voor het grootste gedeelte Rooms-katholiek.

Geschiedenis

- De naam komt van het Romeinse Novum Castellum (nieuw kasteel).
- Rudolf III van Bourgondië heeft Neuchâtel genoemd in zijn testament (1032).
- De landen werden overgenomen door Ulrich von Fenis en tot 1373 behoorden al landen aan zijn familie.
- In 1405 gingen de steden Bern en Neuchâtel een verbond aan. Ongeveer een eeuw later werd het land van Neuchâtel aan de heersers van Fribourg gegeven en vervolgens in 1504 aan het Franse huis van Orléans-Longueville.
- De Franse pater Guillaume Farel bracht de protestantse reformatie hier in 1530.
- In 1707 erfde koning Frederik I van Pruisen de landen van Neuchâtel.
- Met uitzondering van 1806 tot 1814 (Napoleon) regeerde Pruisen over Neuchâtel tot 1848.
- In 1815 sloot het kanton Neuchâtel zich aan bij het Zwitsers Eedgenootschap, hoewel het geen republikeins bestuur had.
- In 1848 werd echter na een vredige revolutie toch een republiek gevormd.
- Tot 1857 probeerde Frederik Willem IV van Pruisen het land vergeefs terug te krijgen.

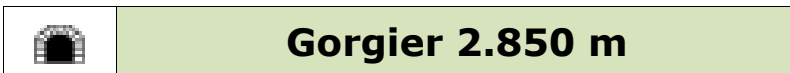
Sauges 1.850 m

№ 5 St. Aubin

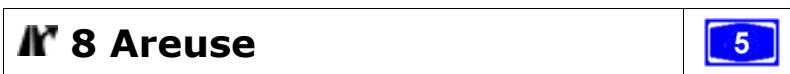
Kanton Fribourg

- Fribourg (Frans: Fribourg, Duits: Freiburg, Italiaans: Friburgo, Retoromaans: Friburg) is een kanton van Zwitserland.
- Er wonen circa 240.000 mensen en het is verdeeld in 7 districten.
- Evenals de kantons Bern en Wallis is Fribourg een tweetalig kanton, waar zowel Frans als Duits gesproken wordt.
- Om bij de overheid te kunnen werken moet men beide talen spreken.
- De meerderheid van de bevolking hangt het Rooms-katholieke geloof aan.
- In Fribourg ligt de Vanil Noir, met 2389 meter de hoogste berg van de Fribourger Alpen.

Boudry ± 4994 inwoners.

- Boudry is een gemeente en plaats in het Zwitserse kanton Neuchâtel, en maakt deel uit van het district Boudry.
- Ieder jaar wordt het tweede weekend van september het driedaagse festival "Boudrysia" gehouden waar de komende wijnoogst wordt gevierd met een straatfestival.

N° 10 Neuchâtel-Ouest

5

Neuchâtel ± 38.000 inwoners

- Grootste plaats langs het meer is Neuchâtel (Neuenburg), dat schitterend gelegen is aan de voet van de 1171 m hoge Chaumont.
- Deze Chaumont is de uitloper van een Jurabergrug waarvan het hoogste punt de Chasseral (1607 m) is.
- Kroon op de stad zijn de burcht en de kerk.
- Langs het meer ligt het moderne centrum met pleinen, de haven en een 4 km lange promenade.
- Neuchâtel dankt zijn naam aan de Bourgondische vesting die hier in de 11de eeuw lag.
- Later ging de stad door erfenis over in de handen van de Franse familie Orléans-Longueville en behoorde zelfs, ook door vererving, van 1707 tot 1848 aan de koning van Pruisen.
- Desondanks werd het in 1815 deel van het Eedgenootschap, een vreemde situatie waar aan na een mislukte poging in 1831, in 1848 door toedoen van pressiegroepen uit La Chaux-de-Fond een eind kwam met het uitroepen van de republiek.
- In 1857 deed de Pruis definitief afstand van zijn aanspraak en nam genoegen met de eretitel Prins van Neuchâtel.
- Over de invloed van de Pruisen zijn de meningen verdeeld: de één zegt dat de stad cultureel en intellectueel opbloede, de ander zegt dat de Pruisen niets goeds hebben gedaan.
- Vanaf de 18de eeuw heeft de horloge- en klokkenindustrie een plaats gevonden in Neuchâtel.
- De burcht, de kerk en de gevangenis vormen een organisch geheel aan de westkant van de oude stad.
- De burcht is 15de-16de eeuws met 12de eeuwse resten aan de zuidwestelijke gevel.
- Het binnenhof is aantrekkelijk door zijn overdaad aan bloemen.
- De domkerk met romaanse en gotische elementen is in de 12de en 13de eeuw gebouwd.
- Het dak heeft de typisch Bourgondische gekleurde dakpannen.

Rivier de Aare

Lengte 295 km, Stroomgebied van Berner Oberland naar Rijn

- De Aare is een zijrivier van de Rijn, hoewel de Aare feitelijk veel meer water voert dan de Rijn.
- Het is de grootste rivier die geheel op Zwitsers grondgebied loopt.
- Haar lengte is 295 km en haar stroomgebied 17.779 km².
- De Aare begint in het Berner Oberland op de Aaregletsjer aan de voet van de Finsteraarhorn die tot de Berner Alpen behoort.
- Ze stroomt in noordwestelijke richting door het Haslital.
- Halverwege dit dal passeert de Aare bij Meiringen een kloof, de Aareschlucht.
- Bij Brienz stroomt ze in het Meer van Brienz, dat bij Interlaken in verbinding staat met het Meer van Thun.
- Vanaf Thun stroomt de Aare verder in noordwestelijke richting.
- De Aare passeert de Zwitserse hoofdstad Bern, neemt de Saane op en wordt bij Aarberg via het Aarekanaal naar een derde meer geleid: het Meer van Biel.
- Oorspronkelijk volgde de rivier een oostelijker koers en liet de Aare dit meer links liggen.
- Ten westen van Solothurn bereikt de rivier haar oorspronkelijke bedding weer.
- De Aare loopt hier inmiddels naar het noordoosten, evenwijdig aan de Jura, die ze scheidt van de Zwitserse Hoogvlakte.
- Op dit traject neemt de Aare de Emme en (voorbij Olten en Aarau) de Reuss op alvorens de Rijn te bereiken.
- De benedenloop verloopt door het kanton Aargau, dat evenals het stadje Aarau naar de Aare is genoemd.

N 11 Neuchâtel-Serrières

5

**N 12 Échangeur
Neuchâtel-Vauseyon**

J20

>

>

5

Neuchâtel Est 2.610 m

N° 13 Neuchâtel-Maladière

N° 14 Neuchâtel-Monruz

N° 15 St. Blaise

N° 16 Marin

N° 17 Thielle

N° 18 Cornaux

N° 19 Le Landeron

Kanton Bern

- Bern is een kanton in het midden van Zwitserland.
- Duits: Bern; Frans: Berne; Italiaans: Berna; Reto-Romaans: Berna.
- Het gelijknamige Bern is de hoofdstad van het kanton en tevens de bondsstad van Zwitserland.
- De inwoners van het kanton zijn hoofdzakelijk gereformeerd.

Geschiedenis

- De geschiedenis van het kanton begon met de stichting van de stad door Hertog Berchtold V van Zähringen in 1191.
- De expansie van de stad begon in de 14de eeuw en in 1353 sloot Bern zich aan bij de Zwitserse Eedgenootschap.
- In 1415 verovert het samen met de eedgenoten Aargau op de Habsburgers.
- Tijdens de Bourgondische oorlogen verovert het kanton gebieden in Romandië.
- In 1528 vindt de reformatie plaats en in 1536 wordt Vaud aan het grondgebied toegevoegd.
- Het oude Bern gaat tenonder na het uitroepen van de Helvetische Republiek in 1798.
- Na deze tijd worden Aargau en Vaud onafhankelijke kantons in de nieuwe bondsstaat, waarvan in 1848 de stad Bern tot hoofdstad wordt gekozen.
- In 1979 scheiden zich de districten Delémont, Porrentruy en Franches-Montagnes af van het kanton om een eigen kanton te vormen: Jura.
- In 1994 sluit het district Laufental zich aan bij het kanton Basel-Landschaft.

20 Le Neuveville

Bielersee

- Het Meer van Biel (Duits: Bielersee, Frans: Lac de Bienne) is een groot meer bij de Zwitserse stad Biel/Bienne.
- Het meer meet 39,3 km en heeft een grootste diepte van 74 m.
- Het meer van Biel vormt de grens tussen twee geologische regio's: de kalkformatie van de Jura en het Molassegebied van het Merenland.
- Omdat dit meer in het gebied rond Biel ligt en deze regio zo vlak is wordt deze regio "Seeland" genoemd.
- Het meer van Biel maakt samen met het Meer van Murten (bij Murten) en het Meer van Neuchâtel deel uit van het "Fribourger merendistrict".
- Het stadje Biel/Bienne ligt aan de noordoostpunt.
- De rivier de Aare werd in 1878 via dit meer omgeleid.
- Het Zihlkanaal (Canal de la Thielle) verbindt het meer met het Meer van Neuchâtel.
- Sinds 1887 kan men boottochten op het meer van Biel maken.
- Met de rondvaartboot kan men bij elk klein wijndorpje (Tüscherz, Wingreis, Twann, Ligerz, La Neuveville, Erlach en Lüscherz) uitstappen om een wandeling langs de wijnranken te maken.
- Vanaf hier is het uitzicht over het meer en het St. Petersinsel magnifiek.
- Op dit schiereiland heeft de filosoof Jean Jacques Rousseau een tijd gewoond.

21 Twann

N° 22 Biel/Bienne-West

5

Biel-Bienne ± 60.000 inwoners

- Biel-Bienne is een middelgrote, levendige stad aan de voet van de Jura en aan de noordpunt van de Bieier See.
- De stad is volkomen tweetalig, zó zelfs dat de mensen zonder blikken of blozen Duitse en Franse woorden door elkaar gebruiken.
- Tot de helft van de vorige eeuw was Biel een dorp met maar een paar duizend inwoners.
- Door het opzetten van een uurwerkindustrie en precisie-industrie is de stad steeds verder uitgegroeid, gelukkig aan de buitenkant zodat de fraaie Altstadt in zijn middeleeuwse staat bewaard is gebleven.
- Vóór de prachtige 15de eeuwse St.Benedictus kerk met wandschilderingen eveneens uit de 15de eeuw ligt de Ring, één van de mooiste oude pleinen van Zwitserland.
- Behalve de kerk staan hier grote woonhuizen met booggalerijen of 'Lauben' waaronder kooplui, koopwaar en klant tegen slecht weer beschermd waren, een vaandelragers-fontein uit 1546 en het mooie Zunfthaus zu Waldleuten (gildenhuis van houthakkers) met de drie verdiepingen hoge hoekerker met uivormige helm.
- Op de Ring werd rechtgesproken waarbij de gerechtsdienaren in een halve kring zaten.
- Via de Obergasse met booggalerijen, de voormalige stadsherberg Alte Krone met daarvoor onder een grote kastanjeboom de 16de eeuwse Engelbrunnen, komt men bij de Burgplatz met het laat-gotische Raadhuis.
- Fraai is in de Obergasse het verschil in woningbouw tussen de Bourgondiërs en Berners te zien: aan de ene kant de Franse/Bourgondische stijl met trapjes, aan de andere kant de Bernse stijl met booggalerijen.
- Inde Untergasse 22 en 24 staan originele Bieier huizen van wijnverbouwers: in het souterrain de wijnkelder, daarboven de werkplaats en daar weer boven het woonhuis.
- Van de oude stad voert de aantrekkelijke promenade Seevorstadt met de huizen van uurwerkfabrikanten erlangs naar het meer.
- Hier staat ook het Museum Schwab met een archeologische collectie vondsten uit de meren, o.a. van de La Tène-cultuur, het Museum Neuhaus geeft een overzicht van leven en wonen in de 19e eeuw.

№ 23 Biel/Bienne-Seevorstadt

№ 24 Biel/Bienne-Salzhausstrasse

№ 25 Biel/Bienne-Bernstrasse

**№ 26 Verzweigung
Brüggmoos**

> **Biel/Bienne**
> **Lattigen**

**№ 27 Verzweigung
Bözingenfeld**

> **Boncourt (F)**
> **Biel/Bienne**

№ 28 Biel/Bienne-Ost

Pieterlen 1.460 m

№ 29 Lengnau

Grenchner Witi 1.760 m

№ 30 Grenchen

Lüsslingen 1.230 m

№ 31 Solothurn-West

Solothurn

- Solothurn is de hoofdstad van het gelijknamige kanton Solothurn.
- De stad ligt ongeveer 35 km ten noorden van de Zwitserse hoofdstad Bern aan de voet van de Jura.
- Bij de stad vloeien de rivieren de Aare en de Emme samen. Solothurn noemt zich wel de mooiste barokstad van Zwitserland.

Geschiedenis

- In de oorspronkelijke Keltische vestiging werd tijdens het bewind van keizer Tiberius de Romeinse versterking (castrum) Saladorum gevestigd.
- Salodorum was voor de Romeinen van strategisch belang, omdat vanuit deze vestiging de weg naar de Rijn vanuit zuidoostelijke richting kon worden beheerst.
- Na de Romeinse overheersing en de Alemannische invasie maakt het vanaf 888 deel uit van het koninkrijk Bourgondië.
- Van 1127 tot 1218 maakt de stad deel uit van het bezit van het geslacht Zähringen en wordt hierna in een vrije stad.
- De stad breidt haar gebieden uit en vormt een buffer tussen Bern en Bazel.
- De stad voegt zich in 1481 bij de Zwitserse federatie en wordt zo het 11de kanton.
- Ondanks politieke en religieuze onrust tijdens de reformatie blijft de stad katholiek en werd daarom in 1530 gekozen tot residentie van de ambassadeur van Frankrijk en blijft dat tot 1792.
- Tijdens de revolutie van 1798 wel enige vernielingen aangericht in de stad, maar blijft de barokke binnenstad grotendeels intact.
- Na de napoleontische wordt Solothurn vanaf 1814 weer aristocratisch geregeerd tot 1830.
- In 1828 wordt het standoord van de bisschop van Bazel.

№ 32 Solothurn-Süd

Kanton Solothurn

- Solothurn (Duits: Solothurn; Frans: Soleure; Italiaans: Soletta; Reto-Romaans: Soloturn; Engels: Solothurn) is een kanton in het noordwesten van Zwitserland.
- Het is een deel van de Zwitserse Hoogvlakte.
- Van de inwoners van het kanton is 42,7% Rooms-katholiek en 28,8% protestant

Geschiedenis

- In 888 zijn de gebieden van het kanton een deel van het koninkrijk Bourgondië.
- In 1127 wordt het een bezit van de Zähringer.
- Dan in 1218 wordt het een vrije stad en bindt vanaf 1344 gebieden van buiten de stad aan zich.
- In 1481 wordt het als 11de kanton lid van het Zwitsers Eedgenootschap.
- In 1523 verzet Solothurn zich tegen de reformatie en blijft Rooms-katholiek.
- Na de Napoleonistische tijd wordt Solothurn vanaf 1814 weer aristocratisch geregeerd tot 1830.
- In 1828 wordt het standoord van de bisschop van Bazel.
- Solothurn heeft in de geschiedenis gediend als toevluchtsoord voor vervolgd, bijvoorbeeld rooms-Katholieken uit de gereformeerde gedeelten van Zwitserland

	Birchi 1.430 m
---	-----------------------

 33 Solothurn-Ost	5
---	--

 34 Verzweigung Luterbach	1	> Genève	5
		> St. Margrethen	